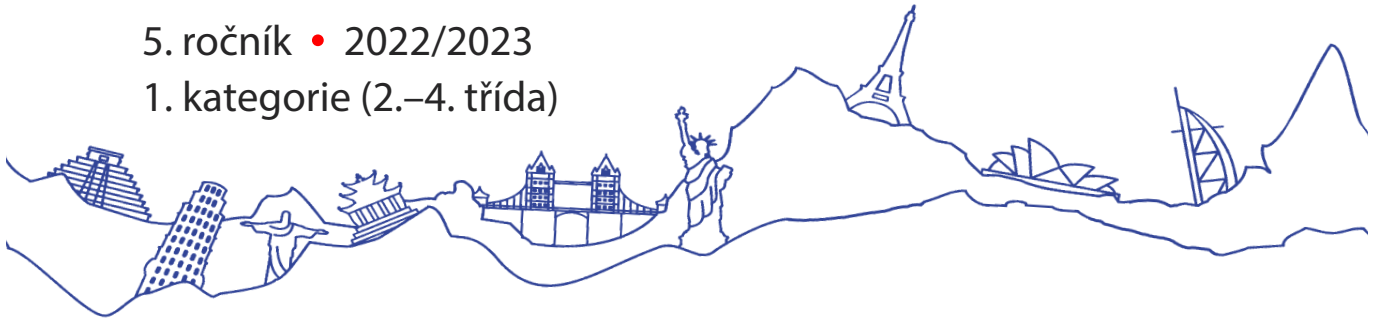

Olympiáda v českém jazyce

5. ročník • 2022/2023

1. kategorie (2.–4. třída)

Tabulka hodnocení:

Část	Max. počet bodů	Hodnotitel 1	Hodnotitel 2	Konečný výsledek
1	20			
2	20			
3	20			
Celkem	60			

Instrukce k vypracování

Žáci budou samostatně řešit úkoly rozdělené do tří částí:

1. Porozumění textu

V této části budou žáci pracovat s výchozími texty a vyhledávat odpovědi na zadané otázky.

2. Hrajeme si s češtinou

V této části budou žáci řešit úkoly, které prokáží jejich cit pro český jazyk.

3. Slohová cvičení

Slohové úkoly ověří schopnost žáků vytvořit na základě instrukcí souvislý psaný text.

Časová náročnost soutěže je následující:

Část 1 a 2	celkem 80 minut
Část 3	40 minut

Žáci vypracují zadání samostatně, zásah vyučujícího či jakékoliv další osoby není povolen. Instrukce u jednotlivých úkolů jsou žákům vysvětleny adekvátním a srozumitelným způsobem. Pochopení zadání úkolu taktéž odráží jazykovou úroveň žáka v kompetenci porozumění. Případná shoda ve vypracování žáků stejné školy bude prozkoumána, a pokud komise usoudí, že žákům byla při řešení poskytnuta pomoc další osobou, nebude konkrétní úkol bodován.

Vypracované formuláře laskavě oskenujte a zašlete na mailovou adresu: olympiada@csbh.cz nejpozději dva dny po konání mezinárodního kola ve vaší škole. Uzávěrka pro přijímání soutěžních prací je 20. 5. 2023. Kompletní práci každého žáka zašlete v samostatném mailu, do jehož předmětu uvedete kód soutěžího.

Děkujeme za spolupráci a přejeme hodně zdaru při řešení olympiády.

Část 1 – Porozumění textu

Ukázka 1

Přečti si ukázkou a vypracuj úkoly 1 až 3, které najdeš pod textem.

O letadélku Káněti

Vojta seděl v letadélku a chtěl letět. Motor už hučel a kolečka podvozku jen se odlepil od země.

Náhle se na letišti objevil děda Kozelka a utíkal ke Káněti s holí nad hlavou. Snad chtěl Vojtovi i Káněti nabít. Vojta se jen usmál a pohnul pákou. Vrtule se roztočily, ale Káně sedělo na zemi dál. Vojta dostal strach a přitlačil na páku ještě jednou. Ale ani teď se Káně nehnuło. Vojta už viděl průhledným bokem Káněte dědečkovu rozzlobenou tvář. Ústa se mu pohybovala, jako by nadával, špička hole opísovala ve vzduchu osmičku.

Vojta cítil, že bude zle. Přikrčil se, jako by mu dědečkova hůl už měla dopadnout na záda. Vtom zavál silný vítr, podebral Káně a zdvihl je do výšky. Dědeček Kozelků zůstal dole jako **pidimužík**. Ani hůl v ruce nedržel, byl to spíš proutek. Vítr si s letadélkem pohrával a Vojta se sotva stačil dívat na zem. Kolébaly se tam střechy domů, ulice, zahrádky – a najednou ouvej!

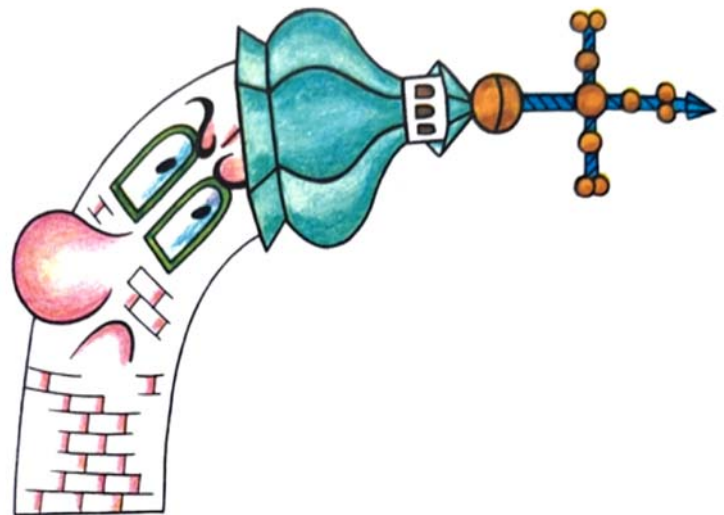
Káně narazilo na tovární komín! Sypal se tiše dolů, jako by byl postaven z papírových cihel. Vojta se nahnul a roztáhl ruce. Chtěl ho ještě zachytit, ale kdepak komín! Ten už ležel někde dole. Vojta zavřel oči, aby se na tu **spoušť** nemusel dívat.

Jen je otevřel a nové nebezpečí na obzoru! Před Kánětem stála kostelní věž. Řítla se proti Káněti jako divoká.

„Uhni! Uhni!“ křičel na ni Vojta. Strachem se mu až nadzdvíhoval kabát.

A věž poslechla, v poslední chvíli se naklonila na stranu a Káně prolétlo kolem ní.

„Vojto, Vojto! Otevři oči!“ domlouvala maminka Tomešová zpocenému chlapci. Křičel a mlátil sebou, jako by se s někým pral.

Z knihy Bohumila Říhy: O letadélku Káněti. Ilustrace Helena Zmatlíková. (Upraveno)

Úkol 1

Pravda, nebo lež? Zaškrtni křížkem ☒, zda je tvrzení pravdivé (ANO), nebo nepravdivé (NE). Odpovědi hledej v textu.

	ANO	NE
Letadlo vzletlo hned poté, co se roztočily vrtule.		
Dědeček utíkal za letadlem a opíral se o hůl.		
Vojta slyšel, jak mu dědeček nadává.		
Vojtovi se v letadle dělalo zle.		
Tovární komín byl postavený z papíru.		
Vojta minul věž kostela.		

Úkol 2

Rozhodni, která možnost je správná, a zaškrtni ji křížkem ☒.

- a) Co se stalo, když Vojta pohnul pákou řízení v letadle?
- Kolečka podvozku se odlepila od země.
 - Vrtule se roztočily, ale letadlo nevzlétlo.
 - Vrtule se roztočily a na letišti se objevil dědeček Kozelka.
- b) Co znamená, že dědeček vypadal jako **pidimužik**?
- Vypadal rozzlobeně.
 - Vypadal jako trpaslík.
 - Vypadal jako Krakonoš.
- c) Když je někde **spoušť**, znamená to, že:
- je tam sucho a není tam voda.
 - je tam továrna.
 - je tam velká pohroma.
- d) Jak vypadala dědečkova hůl z výšky?
- Byla tenká.
 - Vypadala jako osmička.
 - Nebyla vidět.

Úkol 3

Rozhodni, který název by nejvíce odpovídal obsahu kapitoly.

- Jak se Vojta učil s dědečkem létat.
- Jak se Vojtovi zdál hrozný sen.
- Jak dědeček zachránil Vojtu.

Úkol 4

Doplň do prázdného políčka v textu vhodné slovo ve správném tvaru.

Úkol 5

Nahraď ve větách tučně vyištěná slova synonymy.

(synonyma = slova stejného nebo podobného významu)

Mezi nimi **pyšně** vykračovat kohout.

Chudák má hřebínek červený jako ředkvičku.

Viděly, že se kohout zlobí a **bály se ho**.

Úkol 6

Rozhodni, která odpověď je správná, a označ ji křížkem ☒.

Co udělal kohout, když **se načepýřil**?
 začervenál se
 načechral si peří
 rozčiloval se

Co v textu znamená **Já ti dám na pamětnou?**
 Dám ti za vyučenou, potrestám tě.
 Dám ti něco hezkého na památku.
 Dám ti nějaké zrní.

Která zvířata žila na dvorku?
 1 kočka, několik slepic, 2 kohouti
 1 kočka, 1 slepice, 1 kohout, vrabci
 1 kočka, několik slepic, 1 kohout

Jak příběh skončil?
 Kohout se styděl za svoje chování.
 Vrabci se vysmáli cizímu kohoutovi.
 Děti si s kohoutem hrály u kurníku.

Úkol 7

Napiš celou větou, jaké ponaučení plyne z tohoto příběhu.

(ponaučení = myšlenka, rada, jak by se lidé měli, nebo naopak neměli chovat)

.....

.....

Část 2 – Hrajeme si s češtinou

Úkol 1

V knize O letadélku Káněti používá autor Bohumil Říha často **přirovnání**. Doplň do nedokončených vět slova z nabídky tak, aby přirovnání dávala smysl. V nabídce je jeden výraz navíc.

(Přirovnání používá srovnání na základě podobnosti, například pomalý jako hlemýžď, pilný jako včelka.)

Pepíček stál jako

Anežka rostla jako

Vojta chtěl létat jako

Pes měl ocas stočený jako

Dědeček se podíval na hodinky, které byly veliké jako

Pilot nastartoval a obě vrtule se začaly točit a vrčet jako

Letadélko Káně bylo oblé jako a lehké jako

vajíčko, pták, hlemýžď ulitu, z vody, těžší pírkó, sloup, kolečko od koloběžky, slepice, roj včel

Úkol 2

V tomto úryvku Bohumil Říha popisuje, jak pilot Hejduk létal s různými typy letadel. Z textu však zmizela některá důležitá slovesa. Ta najdeš ve žluté tabulce vedle cvičení. Slovesa doplň do volných míst, aby věty dávaly smysl.

Pilot Hejduk zatím s Čápem na letišti. Hned zase

do připraveného Sokola, spustil motor, se nejprve po letišti a pak

se do vzduchu. Nahoře se podvozek Sokola

A znovu začala vysoko v povětří vzdušná hra. Pilot Hejduk se dolů,

pak zase do výšky, se a měl přitom jedno křídlo

nahoře a druhé dole, dokonce se naznak a

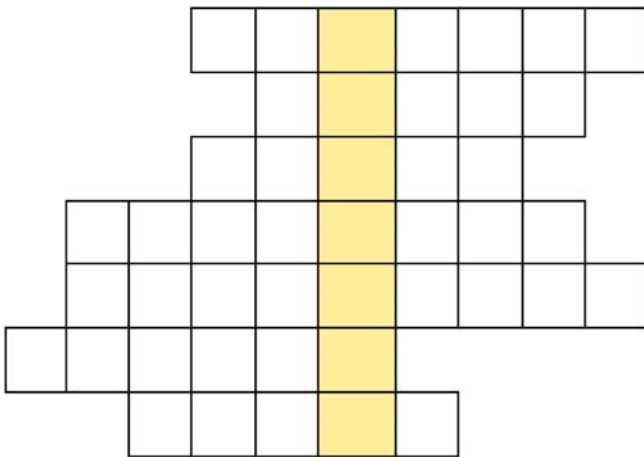
chvíli hlavou dolů.

**rozjel
nasedl
zdvihl
letěl
převrátil
vylétal
přistál
zaklopil
natáčel
propadal**

poznámka: Čáp a Sokol jsou typy letadel. Text byl upraven.

Úkol 3

Pan Hejduk uměl řídit letadlo – byl to pilot. Umíš pojmenovat i jiná povolání? Doplň do křížovky názvy povolání a vylušti tajenku.

1. Chodí po střechách a čistí komíny.
2. Chrání lidi před požáry.
3. Řídí letadlo.
4. V restauraci roznáší hostům jídlo a pití (žena).
5. Stříhá vlasy a češe je (žena).
6. Staví domy.
7. Peče chleba, rohlíky a housky.

Napiš celou větu, co dělá člověk vykonávající povolání, které jsi vyluštil/a v tajence?

.....

.....

Úkol 4

V každé ze tří skupin slov najdi jednoho vetřelce neboli slovo, které mezi ostatní nepatří. Slovo poté zapiš a vysvětli, proč mezi ostatní nepatří.

vetřelec:

proč?

vetřelec:

proč?

vetřelec:

proč?

Část 3 – Slohové cvičení

Zadání: Prohlédni si pozorně obrázek a vymysli krátký příběh o tom, co se právě odehrává na zahradě. Tvůj příběh by měl mít 12–15 řádků.

- Ve tvém příběhu by se měla objevit všechna zvířátka, která vidíš na obrázku.
- Napiš, o čem se asi dohadují kohout se slepicí.
- Napiš, co říkají nebo co si myslí ostatní zvířátka.
- V příběhu použij přímou řeč.
- Nezapomeň svému příběhu vymyslet název.

(Přímá řeč vyjadřuje, co přesně někdo říkal, křičel nebo klidně i šeptal. Je to doslovné přepsání jeho řeči. Příklad: Maminka řekla: „Uklid' si svůj pokoj!“ Vlk odpověděl: „To jsem já, Karkulka.“)

Název příběhu _____

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

13 _____

14 _____

15 _____

Zdroje obrázků:

*V zadání jsou použity ilustrace Heleny Zmatlíkové z knih *O letadélku Káněti*, autor Bohumil Říha, a *Martínkova čítanka a dvě klubička pohádek*, autor Eduard Petiška.*

Obrázky v úkolu 4 části 2 a v části 3 pocházejí z banky obrázků aplikace Canva.